

Aan het College van Burgemeester en Wethouders
en aan de Gemeenteraad van Gemeente De Bilt
Postbus 300
3720 AH Bilthoven

24 januari 2011

Betreft: Zienswijze van de Ouderenraad met betrekking tot
Eindrapport "Evaluatie project MENS De Bilt".

Bij brief, dd. 23 december 2010, is de Ouderenraad voor Advies en Overleg De Bilt gevraagd advies uit te brengen over conclusies en adviezen van het Eindrapport "Evaluatie project MENS De Bilt".

ADVIES

De Ouderenraad adviseert het college van Burgemeester en Wethouders en de Gemeenteraad om bij voortzetting van het project MENS nadrukkelijk concrete eisen te stellen betreffende bedrijfsvoering en te bereiken resultaten, uitgaande van een nulmeting, voorafgaand aan voortzetting van het project. Voortzetting dient gestalte te krijgen aan de hand van een uitwerking van Opgave 1 op pagina 37: "Geef focus aan MENS".

Als serieus wordt gewerkt aan de Tien opgaven voor de toekomst, zoals verwoord in het rapport, dan zou voortzetting en eventueel verbreding van het project kans van slagen kunnen hebben. Worden deze punten niet goed uitgewerkt, dan is voortzetting verspilling van gemeenschapsgeld en dan adviseert de Ouderenraad om NIET door te gaan.

De aanleiding van het project MENS was om een antwoord te vinden rond de vermaatschappelijking van de zorg en de invoering van de Wmo (2007). De Gemeente De Bilt wil in dit project maatschappelijke participatie en zelfredzaamheid wijkgericht realiseren met behulp van een convenant met partners op het terrein van welzijn, zorg en wonen. De voortgang vroeg eerder om een tussenbeoordeling en plan van aanpak (zie ons commentaar, dd. 9 juni 2009 en 15 september 2009), maar had de intentie het proces zo nodig bij te sturen. In het huidige rapport zijn de resultaten en de stand van zaken van het project weergegeven met daaraan gekoppeld de vraag of het bereikte resultaat er toe kan leiden MENS te implementeren in de gehele Gemeente De Bilt.

De Ouderenraad brengt hierbij in herinnering dat het oorspronkelijke uitgangspunt van het project de vraag van "Mevrouw Willemse" was naar maatschappelijke participatie, zelfredzaamheid en geïntegreerde ondersteuning .

De centrale doelstelling van het project MENS, zoals verwoord in het Projectplan, dd. 03.02.2007, luidt als volgt:

“Uiterlijk per april 2009 (→ 1 maart 2010) is in de wijken Maartensdijk en De Bilt West een integraal pakket aan diensten op het gebied van wonen, welzijn en zorg gerealiseerd, dat uitgaat van de individuele vraag van bewoners-cliënten en dat voldoet aan de eisen van een lage drempel, goede bereikbaarheid en kwaliteit. Deze diensten zijn gericht op maatschappelijke participatie en zelfredzaamheid. Het gaat om een pakket kerndiensten dat in ieder geval in de wijk verkrijgbaar moet zijn. Waar mogelijk is een koppeling gelegd met wijk- en dorpsgericht werken, met de reïntegratie doelstelling van de Wet werk en bijstand en (de vernieuwing van de) Wet sociale werkvoorziening en met de uitvoering van het beleid op basis van de Woonvisie.”

De Ouderenraad meent dat uit de conclusies en adviezen in het voorliggende rapport duidelijk wordt dat het project MENS meer gericht is geweest op organisatieontwikkeling en niet zozeer op het vergroten van het welzijn van ” Mevrouw Willemse”. Door het ontbreken van een nulmeting aan het begin van het project en van een duidelijke meting in de tussentijdse beoordeling, is het nog steeds niet mogelijk om helder aan te kunnen geven wat het effect is van de uitvoering van het project MENS. Nadrukkelijke bevelen wij aan te starten met een zgn. nulmeting om op een later moment in staat te zijn conclusies te trekken aangaande het rendement van het project.

In de Conclusies (H.7) en in Tien opgaven voor de toekomst (H.8) wordt een aantal behartenswaardige punten aan de orde gesteld. Toch kunnen bij enkele algemene conclusies wel vraagtekens gezet worden. Wat te denken van de conclusie dat er bij de professionals veel draagvlak is, maar tegelijkertijd de indaling van MENS in bedrijfsprocessen een zaak is van lange adem is. Ook de opmerking als zou de organisatie MENS op orde zijn kan betwijfeld worden. Hoewel in de afgelopen tijd veel aandacht is gegeven aan de organisatiestructuur, is deze nog geenszins duidelijk. Zoals opgemerkt in het rapport is op het niveau van het management durende aandacht en inzet nodig om samenwerking tussen aanbieders te garanderen. Een belangrijke stap hiervoor zou zijn de ontwikkeling en gebruik van een gezamenlijk basis-intakeformulier. Een belangrijk element in het praktisch vormgeven van samenwerking is een noodzakelijk proces van indaling van idee en belang van de doelstellingen van MENS (“de cliënt centraal”) op het niveau van medewerkers van de verschillende organisaties, zodat “de neuzen dezelfde kant op staan”. Uiteraard realiseert de Ouderenraad zich dat de afweging van het belang voor de gemeente, dat mensen gezond blijven en lang(er) thuis kunnen wonen tegenover de inzet van middelen, belangrijk is in de komende besluitvorming.

Hieronder volgt een onderbouwing van het standpunt van de Ouderenraad, aan de hand van het Eindrapport. De Ouderenraad heeft er voor gekozen niet inhoudelijk in te gaan op details, maar vooral het advies te beperken tot hoofdlijnen.

(1) Als methode om gegevens te verzamelen is gekozen voor de methode van groeps gesprekken, documentenanalyse en een schriftelijke enquête onder een beperkte populatie, op zich gebruikelijke methoden in dit type onderzoek. Echter het blijft een groot gemis dat er geen nulmeting is gedaan bij de start of tussen-evaluatie van dit project, ondanks herhaalde adviezen met betrekking tot dit punt. Hierdoor ontbreken noodzakelijke gegevens waartegen resultaten uit gehanteerde methoden kunnen worden afgezet. Door het ontbreken van een redelijke en kwantitatieve onderbouwing blijft het derhalve natte vinger werk om aan te tonen dat er nu veel meer “mevrouwen Willemse” goed geholpen zijn, dan in voorgaande periode, mede omdat een aantal voorzieningen op de één of andere manier al jaren aangeboden worden. Het is teleurstellend dat de evaluatie mede moet steunen op kwalitatieve groepsimpressies zonder een kwantitatieve controle achteraf. De Ouderenraad betwijfelt sterk of op grond van dit argument de uitspraken m.b.t. de opgedane “schat aan informatie” en t.a.v. “harde” informatie over de ontwikkeling van onderdelen van MENS, houdbaar zijn. Tevens betwijfelt de Ouderenraad of het een houdbare uitspraak is: “de doelstelling van MENS, zoals geformuleerd in het Plan van Aanpak, is ruimschoots gehaald.”

(2) Eerder hebben wij gesteld dat naar onze opvatting het huidige project (en de evaluatie) in belangrijke mate gericht is op de structuur en organisatie van het project. Er wordt nagegaan of de één of andere voorziening wel of niet gerealiseerd is. Er is niet eerst vastgesteld of er wel behoefte is aan een dergelijke voorziening. In dit voorliggende stuk staat nergens of en hoeveel baat inwoners van deze wijken gehad hebben van de voorzieningen, bijv. in vergelijking met de andere wijken (m.u.v. gegevens 2009 m.b.t. de adviseur wwz, p.17).

(3) Weliswaar is een conclusie dat de samenwerking tussen convenantpartijen beter lijkt te gaan dan bij aanvang, maar het leidt wel tot de aanbeveling dat deze samenwerking durende aandacht zal vergen, alsmede dat indaling van de samenwerkingsidee in de organisaties noodzakelijk is. Uit deze waarneming lijkt naar voren te komen dat de samenwerking tussen partijen geen “natuurlijke” zaak is, en daarmee nog geen structureel kenmerk is. Een belangrijke stap voorwaarts in de commitment van organisaties om tot ketensamenwerking te komen zou zijn, indien zij gezamenlijk een basis- intakeformulier zouden ontwikkelen en gebruiken. Hierdoor kan informatie over cliënten eenduidig gedeeld worden. Op andere beleidsterreinen zijn met een dergelijke ontwikkeling goede ervaringen opgedaan (zie bijv. Ketensamenwerking Suwi -Toonkamerproject) .

(4) In het verlengde van het voorgaande punt is een belangrijke kanttekening, dat niet duidelijk is wat de aard en omvang is van de vraag op het terrein van zorg, welzijn en wonen. Weliswaar wordt gerapporteerd over de vraag 2009 t.a.v. de adviseur wwz in de projecten De Bilt West en Maartensdijk (p.17), maar het blijft een beperkt beeld. Het is jammer dat de gegevens niet breder aangevuld konden worden met data-reeksen van andere convenantpartners.

Uiteraard zijn dergelijke gegevens niet allemaal op een lijn te zetten, maar geven in totaliteit toch een indruk van de zorgvraag, zoals weergegeven in de beschrijving van MENS (H.3).

Voorkomen moet worden dat uitgegaan wordt van een stilzwijgende relatie tussen aanbod van diensten en vraag. De Ouderenraad wil de nadruk leggen op het initiatief van landelijke organisaties in samenwerking met VNG de zgn. Kanteling. Het project Kanteling heeft twee componenten, namelijk een VNG-component en de ander uitgevoerd door CG-raad, CSO en Programma Versterking CliëntPositie /VCP. Het project van VNG moet leiden tot een kanteling in het denken en doen bij gemeenten. Het project van belangenorganisaties richt zich op lokale cliënten- en ouderenorganisaties, zodat lokale cliënten zijn voorbereid op de nieuwe werkwijze van gemeenten.

De centrale gedachte is daarbij dat bij zorgvraag niet het verstrekken van een voorziening uitgangspunt is maar het oplossen van individuele problemen. De Ouderenraad beveelt aan om bij de beoordeling van de adviezen nadrukkelijk ook de VNG Modelverordening WMO 2010, alsmede de toelichting, te betrekken. Deze verordening, resultaat van evaluatie van gemeentelijke regelgeving en uitvoeringspraktijk in afgelopen jaren, is gebouwd op 4 pijlers, t.w. inclusief denken, maatwerk door oplossingsstreven, resultaatformuleringen en gesprek en zorgvuldig proces.

(5) Tot slot merkt de Ouderenraad op dat de eerste Opgave voor de toekomst (p.34) m.b.t. tot gerichtheid en doelstelling ('focus') van MENS nadrukkelijk betrokken moet worden in de voortzetting van het project als uitvoering van de Wmo. In deze aanbeveling wordt de vraag gesteld voor wie MENS nu eigenlijk bedoeld is. Hiermee wordt de deur opengezet voor het aanwijzen en inperken tot doelgroepen met alle consequenties van dien.

Een andere inperking lijkt verwoord te worden in de een na laatste conclusie m.b.t. effecten van MENS, namelijk aangaande maatschappelijke participatie.

De discussie bij formulering en invoering, en dus ook m.b.t. de uitvoering is erop gericht, dat de Wet maatschappelijke ondersteuning bedoeld is de maatschappelijke participatie en zelfredzaamheid van ALLE burgers te versterken (compensatie-beginsel). Het gaat er om om invulling te geven aan de eigenlijke doelstellingen en opzet van de Wmo, namelijk het zo goed mogelijk compenseren van de beperkingen van een individu, door op basis van zijn/haar (on)mogelijkheden, wensen en behoeften te komen tot een oplossing die de beperking zo goed mogelijk compenseert en waardoor participatie mogelijk blijft of toeneemt.

H.G. van Schaik – Colijn
Voorzitter